

Temanotat

Kosovo: Fremmedkrigere i Syria og Irak

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

The exact number of citizens from Kosovo who have fought or are fighting in Syria and Iraq for the Islamic State and the Al-Nusra front is unknown; the number is likely to be higher than 200 persons. More than 20 persons may have been killed.

The importance of Islam has grown in Kosovo since the end of war in 1999, and according to Kosovar Center for Security Studies, the radical takfiri version of Islam has been essential for the recruitment of fighters from Kosovo. The problematic economic situation in the country and other individual circumstances have also contributed to the recruitment. Kosovo's authorities have taken measures to fight radical Islam, and police operations against Islamic extremists have taken place. Since 2014 more than 40 persons have been arrested on suspicion that they belonged to extremist and terrorist organizations. In spring 2015, around 40 persons were charged with Islamist terrorism, planning to take up arms with the Islamic State or for recruiting fighters in Kosovo.

SAMMENDRAG

Det finnes ikke eksakte tall på antallet personer fra Kosovo som er eller har vært fremmedkrigere i Syria og Irak for Den islamske staten og Nusra-fronten, men sannsynligvis dreier det seg om over 200 personer. Flere enn 20 personer kan ha blitt drept.

Islams betydning i Kosovo er blitt styrket siden slutten av krigen i 1999, og ifølge Kosovar Center for Security Studies har den radikale versjonen av islam, betegnet som takfir, vært avgjørende for rekrutteringen av fremmedkrigere fra Kosovo. Den vanskelige økonomiske situasjonen i landet og andre individuelle forhold har også hatt betydning for rekrutteringen. Kosovos myndigheter har iverksatt tiltak for å bekjempe radikal islam, og siden 2014 har flere titalls personer blitt arrestert under mistanke om deltagelse, planlegging eller rekruttering til terrorvirksomhet. Våren 2015 ble rundt 40 personer tiltalt for å planlegge å delta i krigføring med Den islamske staten og for å rekruttere fremmedkrigere fra Kosovo.

INNHold

1. Innledning	5
2. Omfang.....	5
3. Grunnlag for rekruttering.....	7
3.1 Religiøse ideer	7
3.1.1 Voldelig ekstreme ideer	8
3.2 Sosioøkonomiske forhold	9
3.3 Personlige egenskaper	10
4. Rekruttering	11
4.1 Rekruttering i utlandet	11
5. Aktuelt lovverk for straffeforfølgelse	12
6. Myndighetenes reaksjoner	13
6.1 Politiske uttalelser	13
6.2 Særlige tiltak.....	13
6.3 Arrestasjoner og tiltaler	14
7. Retur.....	15
8. Trusler fra Den islamske staten mot Kosovo.....	16
9. Referanser.....	17

1. INNLEDNING

Dette temanotatet ser på omfanget av fremmedkrigere fra Kosovo i Syria og Irak, hva som kan være grunnlaget for denne rekrutteringen og hvordan rekrutteringen skjer. Det gis også informasjon om regelverket knyttet til forbud mot fremmekriging, og om myndighetenes reaksjoner og tiltak mot fremmedkriging.

Notatet baserer seg utelukkende på åpne kilder tilgjengelig på internett, da temaet for notatet ikke har vært gjenstand for møter med kilder gjennom for eksempel Landinfos informasjonsinnhentingsreiser til Kosovo.

Informasjon om forholdene som tas opp, særlig knyttet til omfanget av fremmedkrigere fra Kosovo og hvordan rekrutteringen av fremmedkrigere finner sted, er til dels fragmentert og vanskelig å etterprøve.

Informasjonen som er tilgjengelig, omfatter oppslag i media, opplysninger fra myndighetene og informasjon fra ulike sosiale medier. Den uavhengige sikkerhetsanalytiker Adrian Shtuni (2015) og Kosovar Center for Security Studies (KCSS) (Kursani 2015) har ellers systematisk samlet inn og analysert slik åpen informasjon om fremmedkrigere fra Kosovo som fortsatt kriger, har returnert eller har blitt drept.

Rapporten fra KCSS er basert på et bredt kildegrunnlag; på samtaler med tidligere fremmedkrigere, familiemedlemmer til fremmedkrigere, imamer, personer som tidligere har deltatt i rekruttering av fremmedkrigere, journalister, advokater som forsvarer personer som er mistenkt for å delta i eller bidra til konflikten i Syria og Irak, samt personer knyttet til Kosovos politi- og sikkerhetstjeneste.¹

Det ligger utenfor dette temanotatets rammer å gå nærmere inn på begrepsmessige grenseoppganger og forholdet mellom for eksempel islamister, jihadister og tilhengere av takfir-ideologien. I notatet brukes kildenes egne betegnelser på det ideologisk-religiøse grunnlaget for voldelige ideer.

2. OMFANG

Bare et meget lite antall personer fra det tidligere Jugoslavia, herunder Kosovo, kjempet eller stod for opplæring i «jihadist conflicts» før konflikten i Syria (perioden fra 2003 til 2011) (Suzana Mijatovic, som gjengitt i Holman 2014).

¹ Det er rettet kritikk mot KCSS-rapporten fra forfatter og analytiker Stephen Schwartz for blant annet motstridende argumentasjon og for å skille mellom radikalisme og religion. Schwartz er også kritisk til rapportens anbefalinger med hensyn til reaksjoner og oppfølging. Artikkelen fra Schwartz (*In Kosovo U.S.-Funded Study Gets Response to ISIS Wrong*) kan gjenfinnes her: http://www.weeklystandard.com/blogs/kosovo-us-funded-study-gets-response-isis-wrong_925379.html?page=1# [lastet ned 19. august 2015]. Det foreligger også et motsvar fra rapportens forfatter, Shpend Kursani (*A Response to Stephen Schwartz's critical review of the KCSS report on Kosovars'fighting in Syria and Iraq*), som kan gjenfinnes her: <http://thefrontliner.net/2015/05/20/a-response-to-stephen-shwartzs-critical-review-of-the-kcss-report-on-kosovars-fighting-in-syria-and-iraq/> [lastet ned 19. august 2015].

Det er vanskelig å fastslå det totale antallet fremmedkrigere fra Kosovo som har vært i Syria og Irak, hvor mange som fortsatt befinner seg som fremmedkrigere i området, hvor mange som er blitt drept i konflikten og hvor mange som har returnert.

Høsten 2014 anslo Kosovos etterretningstjeneste at 150 personer hadde reist til Syria og Irak for å krige for Den islamske staten (IS) eller Nusra-fronten. Ifølge en kilde i etterretningstjenesten skulle 40 av disse ha blitt drept. Den første skal ha blitt drept allerede i november 2012. Kilden mente at 30 personer fortsatt var tilknyttet IS eller Nusra-fronten (kilde som gjengitt i Zogjani, Collaku & Tabak 2014).

U.S. Department of State (2015, s. 122) anslo i Country Reports on Terrorism 2014 at mellom 150 og 200 fremmedkrigere fra Kosovo har reist for å kjempe i Syria og Irak, og at cirka 20 av disse skal ha blitt drept.

I februar 2015 opplyste Kosovos innenriksminister Skender Hyseni (som gjengitt i Shtuni 2015) at antallet fremmedkrigere fra Kosovo i slutten av februar 2015 var omkring 300.

I rapporten fra Kosovar Center for Security Studies (heretter KCSS-rapporten) er det vist til at av 22 vestlige land (19 europeiske land i tillegg til USA, Russland og Tyrkia), er Kosovo rangert som landet med åttende flest fremmedkrigere i Syria og Irak med 232 bekreftede tilfeller per januar 2015. Kosovo har imidlertid flest antall fremmedkrigere per innbygger; med 125 fremmedkrigere per én million innbyggere. Kosovo er derimot rangert på 14. plass om en ser på antall fremmedkrigere per én million muslimske innbyggere (Kursani 2015, s. 24-25).²

KCSS-rapporten ser nærmere på 226 fremmedkrigere fra Kosovo. 31 prosent av disse fremmedkrigerne deltok i kamper allerede i 2012, mens 54 prosent deltok første gang i løpet av 2013; det året IS konsoliderte seg og intensiverte rekrutteringen. Litt under en tredjedel av fremmedkrigerne fra Kosovo deltar fortsatt i aktivitet for opprørsgrupper i Syria og Irak, 15 prosent er arrestert og seks prosent er satt i husarrest. 16 prosent er døde, mens det ikke er tilgjengelig informasjon om status eller tilholdssted til 35 prosent (Kursani 2015, s. 26-27).³

Sikkerhetsanalytiker Adrian Shtuni (2015) har samlet inn åpent tilgjengelig informasjon om etnisk albanske fremmedkrigere i perioden mellom november 2012 og mars 2015. Materialet hans inneholder informasjon om 64 fremmedkrigere fra Kosovo, hvorav 22 er døde. Shtuni mente at de samlede opplysningene kan tyde på at det per tidlig mars 2015 var rundt 500 fremmedkrigere fra Kosovo.

² KCSS-rapporten gjør oppmerksom på at tallene for Kosovo er fra til og med januar 2015, mens øvrige tall er per annen halvdel av 2014 (Kursani 2015, s. 24-26). Til sammenligning har Norge i dette tallmaterialet 60 fremmedkrigere, og bare tre land i undersøkelsen har færre fremmedkrigere enn Norge. Norge er på ellevte plass når en ser på antall fremmedkrigere pr. én million innbyggere, og på femte plass om en ser på antall fremmedkrigere per én million muslimske innbyggere. Det største antall fremmedkrigere er fra Russland og Frankrike med henholdsvis 1500 og 1200. KCSS viser for øvrig til at flertallet av fremmedkrigerne deltar av religiøse grunner, mens det også finnes leiesoldater som deltar i kampene av økonomiske årsaker.

³ I tillegg til fremmedkrigerne er omkring 14 kvinner og nesten 20 barn fra Kosovo dratt inn i konflikten av ektefeller eller foreldre (Kursani 2015, s. 27).

Kosovos innenriksminister, Skender Hyseni, uttalte medio august 2015 at omkring 100 personer fra Kosovo deltar i konflikten i Syria og Irak sammen med Den islamske staten. 40 kosovoborgere skal ha blitt drept (Tota 2015).⁴

Geografisk nærhet, visumfrihet og lave transportutgifter gjør en reise fra Kosovo til Syria logistisk sett enkel (Shtuni 2015). En artikkel fra

Gazeta Express av journalistene Zogjani, Collaku og Tabak (2014) viste til at det er oppsiktsvekkende enkelt å reise fra Kosovo for å delta i kampene i Syria og Irak. Reisen kostet omkring 100 euro med fly til Istanbul og buss videre derfra.⁵ I artikkelen omtales videre hvordan tyrkiske myndigheter frem til tidlig høst 2014 gjorde lite for å stoppe mulige fremmedkrigere fra å reise inn i Tyrkia, og at dette gjaldt selv i de tilfellene der tyrkiske myndigheter hadde fått etterretningsopplysninger om at personene hadde til hensikt å reise videre til Syria og Irak som fremmedkrigere.

3. GRUNNLAG FOR REKRUTTERING

Grunnlaget for rekruttering av fremmedkrigere fra Kosovo til Syria og Irak er komplekst. Landinfo har i det følgende særlig sett hen til informasjonen som fremkommer i KCSS-rapporten (Kursani 2015), med fokus på blant annet det religiøst-ideologiske grunnlaget, sosioøkonomiske forhold og personlige egenskaper.

3.1 RELIGIØSE IDEER

I KCSS-rapporten vises det til at religiøs innflytelse fra Saudi-Arabia har ført til fundamentalistiske og konservative ideer og praktisering av islam i Kosovo. Saudi-Arabias engasjement i Kosovo «...had an influence in the religionization of society». Dette har medført splittelser internt i det islamske samfunnet i Kosovo, og mellom de praktiserende muslimene på den ene siden, og de mer sekulære delene av samfunnet samt liberalt praktiserende muslimer på den andre siden (Kursani 2015, s. 42).

En rekke saudiarabiske veldedighetsorganisasjoner bidro med finansiell støtte til gjenoppbygging av hus, skoler og moskeer som ble ødelagt under krigen i Kosovo på slutten av 1990-tallet. De bidro også økonomisk til helsesentre, universitet, offentlige institusjoner samt støtte til flere enn 30 koranskoler; alle bygd etter 1999. Det ble gitt stipend og studiestøtte for religiøse studier, men også for medisinske studier. Mange av studentene tok etter endt utdanning med seg en mer religiøs konservativ lære tilbake til Kosovo. Saudi-Arabias formidling av deres fundamentalistiske/konservative fortolkning av islam er basert på Hanbali-lovskolen. Denne fortolkningen utfordrer en mer liberal fortolkning av islam i Kosovo basert på Hanafi-lovskolen (Kursani 2015, s. 36-37).

⁴ Landinfo har merket seg at Hyseni oppgir et lavere antall fremmedkrigere i august 2015 sammenlignet med uttalelsen fra februar 2015. Vi antar at antallet fremmedkrigere i august 2015 kan referere til fremmedkrigerne som var i Syria og Irak på dette tidspunktet, mens tallet fra februar 2015 kan være totaltallet for fremmedkrigere som både har vært og er aktive i kampene i Syria og Irak.

⁵ Det foreligger også opplysninger om at reisen foregår landeveien helt fra Balkan til Syria. Det har vært antydning at flere fremmedkrigere benytter seg av falske identiteter. Grensepasseringen inn i Syria skal ha skjedd ved Bab al-Hawa og i nærheten av Kilis (Holman 2014).

Ebi Spahiu, forsker ved Albanian Institute of International Affairs i Tirana, påpeker i sin artikkel «Ethnic Albanian Foreign Fighters and the Islamic State» (2015, s. 4) at religiøse grupper i Midtøsten formidlet økonomisk støtte for å endre hvordan muslimene i eksempelvis Albania praktiserte islam.

KCSS (Kursani 2015, s. 100) hevder at Islamic Community in Kosovo (forkortet BIK på albansk) har mislykkes i å bringe ut religiøs kunnskap som en motvekt mot de religiøse ideene som blir forfektet av imamene som returnerer etter religiøs utdannelse i Midtøsten. Lederen for Kosovos Islamic Community, Naim Ternava, er i flere år blitt beskyldt for å overse utviklingen av ekstremismen i landets moskeer. Siden slutten av 1990-tallet har strengere former for islam, importert og støttet av krefter i Midtøsten, spredt seg. Selv om «hardlinere» fortsatt er en minoritet blant Kosovos muslimer, har de likevel blitt mer synlige og deltar i ordskiftet. Etter at fremmedkrigere og personer knyttet til rekrutteringen av fremmedkrigere ble arrestert i august og september 2014 (se 6.3), skal lederen for Kosovo Islamic Community ha blitt tøffere i sin retorikk mot «hardlinerne» (Zogjani, Collaku & Tabak 2014).

Krigene på Balkan på 1990-tallet tiltrakk seg fremmedkrigere, «hardline groups» som har satt spor i regionen; se blant annet Spahiu (2015, s. 4-5). Mange muslimske frivillige, blant annet veteraner fra Afghanistan («veterans of Afghan jihad»), deltok i krigen i Bosnia-Hercegovina. Selv om de fleste forlot området etter krigen, har de fortsatt en ideologisk innflytelse. Islamistiske radikale anså krigen i Kosovo i 1999 som jihad på vegne av Kosovos i hovedsak muslimske etnisk albanske befolkning. Selv om Kosovo Liberation Army (KLA) i hovedsak fulgte en nasjonalistisk agenda og motvirket radikale utlendinger, har en rekke tidligere KLA-krigere som har stått frem som krigere for Den islamske staten og Nusra-fronten, gitt krigen i Kosovo en religiøs dimensjon.⁶

3.1.1 Voldelige ekstreme ideer

KCSS-rapporten understreker at det er nødvendig å gjøre et klart skille mellom en religiøs forståelse og fortolkning av samfunnet samt introduksjon av konservative religiøse ideer og religiøst baserte ideologier i islam, på den ene siden, og voldelige ekstreme ideer på den andre siden (Kursani 2015, s. 42).

KCSS-rapporten mener at flertallet av fremmedkrigerne fra Kosovo i Syria har sluttet seg til det som betegnes som takfir – en ny radikal, voldelig og ekskluderende ideologi med ideologisk utspring i Egypt. Ideologien fikk innpass i Kosovo på 2000-tallet, særlig fra 2005, gjennom imamer fra Makedonia som hadde studert i Midtøsten. En rekke albanske imamer har ifølge KCSS-rapporten støttet takfir-ideologien (Kursani 2015, s. 51- 52). I KCSS-rapporten står følgende om denne religiøse ideologien:

The basic tenets of the Takfir radical extremist ideology, which has its roots from the time of the Kharijites' (the earliest violent deviated group in Islam)

⁶ Shefqet Krasniqi, som ifølge Spahiu, er en av Kosovos mest innflytelsesrike og kontroversielle religiøse figurer, har lagt ut en video på sin Facebook-side hvor han beskriver sin rolle som krigsveteran og at krigen ble utført i Allahs navn. Krasniqi viser til at «[...] God and homeland are tied together». Shefqet Krasniqi er hovedimam ved moskeen i Pristina, og blant dem som ble arrestert i 2014. Se nærmere om arrestasjonen under punkt 6.3.

ideology, which the Takfirs have adjusted for the modern period of the 20th and 21st century.... Those that embrace the Takfir ideology are part of a radical exclusivist group which misinterprets religious readings, and in many cases base their arguments in Quranic verses dealing with 'punishment' while ignoring references to 'mercy' and 'rewards'. They are hasty in their decision to tag and frame someone as an unbeliever or a hypocrite, as exemplified by the embrace of this ideology by ISIS (Kursani 2015, s. 8-9).

Forsker Ebi Spahiu (2015, s. 4) har også vist til at flere moskeer på Balkan fremmer «[...] a radical «takfiri» version of Islam», med Albania som eksempel.

KCSS-rapporten (Kursani 2015, s. 51) viser videre til at Shukri Aliu, en imam født i Kosovo, basert i Skopje og utdannet i Midtøsten, allerede i 2003 gikk åpent ut mot deltakelse i nasjonale valg i Makedonia, og karakteriserte dem som deltok i valg som ikke-troende. Personer som ikke var takfir, inkludert konservative imamer, ble ansett som fiender. Ifølge to tidligere ekstremister i Kosovo (Kursani 2015, s. 54) opprettet Aliu, som oppholdt seg i Kosovo i flere år, en ideologisk base i Kosovo med mange disipler og tilhengere knyttet til ulike moskeer. Han hadde blant annet innflytelse på Zekirja Qazim, som ifølge kildene har bedrevet propaganda for IS og stått for rekruttering av fremmedkrigere. Han har også, ifølge KCSS-rapporten, hatt direkte innflytelse på den mest beryktede fremmedkrigeren fra Kosovo, Lavdrim Muhaxheri.⁷

Til tross for at Aliu var etterlyst i Makedonia, levde han syv år i Kosovo før han ble utlevert til Makedonia i desember 2012 (Kursani 2015, s. 53).⁸ Både Shukri Aliu og Rexhep Memishi, en annen sentral imam fra Skopje, som også i perioder har oppholdt seg i Egypt og med nære bånd til Shukri Aliu, har innreiseforbud til Kosovo. På internett er imidlertid deres lære tilgjengelig. Ifølge et tidligere takfir-medlem har Rexhep Memishi fortsatt kontakt med takfir-disipler i Kosovo via Skype og på sosiale medier (Kursani 2015, s. 52 og 55).

3.2 SOSIOØKONOMISKE FORHOLD

Studier (Basha og Blumi gjengitt av Kursani 2015, s. 59-60) poengterer at Kosovo har gjennomgått store forandringer etter krigen på slutten av 1990-tallet og blitt eksponert for både liberale tankesett og mer konservative tanker og ideer. Sosial desorientering, en svak økonomi og politiske forhold har skapt grobunn for økt religiøsitet. Etter krigen har landsbygda ikke hatt samme utvikling som sentrale strøk, og veldedighetsorganisasjoner fra Midtøsten har hatt stor tilstedeværelse nettopp på landsbygda. Lavt utdannede menn og kvinner på landsbygda har akseptert noen av betingelsene fra disse organisasjonene om å delta på foredrag om mer konservative tanker innen islam. Samtidig har det vært en manglende oppfølging av mistenkelig religiøs aktivitet. Disse faktorene har i samspill bidratt til at deler av befolkningen i større og endret grad har omfavnet religion etter 1999.

⁷ Lavdrim Muhaxheri har stått frem på en video publisert av IS hvor han skal halshugge en syrisk fange, hvorpå han poserer med det avhogde hodet. Han skal senere ha blitt drept i Syria i august 2015.

⁸ Shukri Aliu var ifølge presseoppslag i Kosovo (gjengitt i Kursani 2015, s. 53) anklaget for å true lederen av Macedonian Islamic Community (MIC) med bruk av vold og mishandling.

Unge som omfavner islam, kan bli sosialt og familiært isolert, særlig i et urbant sekulært miljø. Med en slik fremmedgjøring og isolasjon kan ungdom lett oppfatte takfir-ideologien som imøtekommende (Kursani 2015, s. 75-76).

KCSS-rapporten (Kursani 2015, s. 61- 66) har for øvrig rent generelt vist til at imamene i Kosovo er nærmere borgerne enn den politiske eliten i de sekulære institusjonene, og også til undersøkelser som viser at befolkningen har større tillit til religiøse enn sekulære institusjoner.

3.3 PERSONLIGE EGENSKAPER

Flere imamer er ifølge KCSS-rapporten (Kursani 2015, s. 67) av den oppfatning at unge, med liten kunnskap om religion, har lett for å bli tiltrukket av takfir-ideologiske kretser. Tall som KCSS har samlet, viser at av 199 fremmedkrigere var 46 prosent av de som fortsatt kriget i Syria, født mellom 1985 og 1999. Tallene viser at 46 prosent av de som har vært involvert eller er involvert som fremmedkrigere, dro i krigen da de var mellom 23 og 28 år gamle. 20 prosent var yngre enn 23 år da de bestemte seg for å bli fremmedkrigere, mens 36 prosent var eldre enn 28 år. KCSS-rapporten påpeker at mange av fremmedkrigerne må ha vært yngre enn 23 år da de ble del av en takfir-ideologi (Kursani 2015, s. 67-68).

Tre fjerdedeler av fremmedkrigerne som har dratt til Syria (tilgjengelig informasjon om 57 personer), hadde ifølge KCSS-rapporten (Kursani 2015, s. 69) avsluttet «secondary school». Fem prosent hadde bare grunnskole («elementary school»), mens 19 prosent hadde en lavere universitetsgrad. De fleste kommer fra familier som lever under dårlige sosioøkonomiske kår med fattigdom og arbeidsledighet (Kursani 2015, s. 72).

Nesten 40 prosent av fremmedkrigerne har hatt et kriminelt rulleblad fra før i Kosovo. Fremmedkrigeren Lavdrim Muhaxheri hadde for eksempel syv kriminelle forhold på sitt rulleblad. Ifølge takfir-ideologien vil Gud tilgi tilhengeres kriminelle handlinger, og de vil komme til himmelen, da tilhører den rette islam. Tilhengerne har rett til å begå kriminelle handlinger på vegne av islam, og det er ikke et krav om å legge om livsstil (Kursani 2015, s. 72-75).

En kilde i Kosovos etterretningstjeneste (som gjengitt i Zogjani, Collaku & Tabak 2014) har opplyst at mange fremmedkrigere er blitt drevet av et ønske om å få krigserfaring. De fleste krigerne var selv barn under krigen i Kosovo på slutten av 1990-tallet, og har således ingen krigserfaring fra Balkan. Samtidig er det fremmedkrigere som har krigserfaring eller militæropplæring. I tallmaterialet til sikkerhetsanalytiker Adrian Shtuni (2015) er det minst 14 fremmedkrigere som har deltatt i geriljakrigføring eller som har formell militæropplæring.⁹ Foruten personer med tilknytning til ulike imamer og koranskoler, er flere av fremmedkrigerne i Shtunis studie i nær familie med hverandre; ofte er de brødre eller fettere.

⁹ Dette gjelder krigføring for Kosovo Liberation Army (KLA), National Liberation Army i Kosovo og Makedonia og erfaring fra hæren i Albania (Shtuni 2015).

4. REKRUTTERING

Det anvendes ulike metoder for radikaliserings og rekruttering. En tilslutning til takfir-ideologien anses av KCSS som et nødvendig første skritt for å overbevise personer om å reise til Syria (Kursani 2015, s. 77).

Det finnes noen få moskeer i Kosovo med imamer som deler takfir-ideologien, hvorfra de sprer ideologiens budskap. Mange bruker moskeen som ligger nærmest egen bopel, og blir på denne måten introdusert til ideologien. Utenfor moskeen vil det kunne skje sosialisering med andre tilbedere, og her vil særlig unge og religiøst uerfarne komme i kontakt med takfir-ideologien (Kursani 2015, s. 77-78).

Samtidig kan andre steder, som private møtesteder, butikker, leiligheter og hybelhus, være enda viktigere enn moskeene for rekrutteringen av fremmedkrigere. Læren knyttet til takfir-ideologien blir ofte formidlet her (Kursani 2015, s. 80).

Den islamske staten (IS) bruker også internett aktivt for rekruttering. Internett-dekningen i Kosovo er høy selv i fattige hushold og på landsbygda, men begrensede engelskkunnskaper gjør at internettbrukerne i høy grad bruker albanskspråklige sider med et langt mindre tilbud. Radikale imamer og nettverk anvender særlig Facebook, Skype og YouTube, som generelt er svært populære i Kosovo. IS har utformet rekrutteringsvideoer på albansk med informasjon blant annet om Assad-regimets handlinger, med følelsesladete sanger på albansk, og med informasjon om hvordan albanske fremmedkrigere deltar i hyggelige fritidssysler i Syria og Irak. Videoene har høye nedlastningstall (Kursani 2015, s. 81-84). Ebi Spahiu (2015, s. 5) er av den oppfatning at radikal islamistisk innflytelse blir mangedoblet av dyktige jihadisters bruk av sosiale media. Propaganda på YouTube og Twitter har rettet seg mot de albansktalende, særlig de som stiller spørsmål ved legitimiteten til tradisjonell islam på Balkan, og de som avviser demokrati.

Når det gjelder kontakten mellom personer i Kosovo og de krigførende gruppene i Syria og Irak, viser KCSS-rapporten til at «[t]akfir imam in Kosovo refers and gives the guarantee» (Kursani 2015, s. 92).¹⁰

Enkelte imamer med en ikke-voldelig og konservativ lære, kan være særlig kritiske overfor andre kulturer og religioner, herunder sjia-muslimer og Assads regime, og således bidra med ideologisk rammeverk for bekjempelse av regimet selv om de samtidig direkte fraråder å kjempe i Syria (Kursani 2015, s. 78).

Når det gjelder finansieringen av reisene til Syria, er det, ifølge KCSS-rapporten, fremkommet opplysninger om at penger innsamles blant takfir-tilhengerne i Kosovo (Kursani 2015, s. 91). Grunnet manglende sentral kontroll, har også økonomiske midler fra Islamic Community i Kosovo utilsiktet falt i hendene på imamer med takfir-ideologi (Kursani 2015 s. 99).

4.1 REKRUTTERING I UTLANDET

Det foregår også rekruttering blant kosovoalbanere bosatt utenfor Kosovo, og det finnes opplysninger om at kosovoalbanere står for rekruttering i utlandet.

¹⁰ Det gis ingen utdyping eller ytterligere informasjon om denne kontakten i KCSS-rapporten.

Personer med kosovoalbansk bakgrunn bosatt i Norge har vært fremmedkrigere i Syria (Lia & Nesser 2014, s. 409). Tre menn ble dømt i Norge i mai 2015 for å ha støttet IS; to av de domfelte hadde kosovoalbansk bakgrunn (Stokke 2015; Hopperstad 2014).

Etniske albanere fra Kosovo skal ifølge oppslag i Independent Balkan News Agency (2015), i hovedsak sammen med borgere fra Albania, ha opprettet en organisasjon for å rekruttere fremmedkrigere for IS i Italia. Kilden for opplysningen skal være den albanske etterretningstjenesten.

5. AKTUELT LOVVERK FOR STRAFFEFORFØLGELSE

U.S. Department of State (2015, s. 123) mener at Kosovo har tilstrekkelige bestemmelser i straffeloven og straffeprosessloven for å kunne føre alle typer saker som angår terrorisme for retten.

Som de øvrige statene i det sørøstlige Europa, har også Kosovo vedtatt lovgivning som gjør det ulovlig og straffbart å delta i fremmede væpnede konflikter, samt å organisere, rekruttere og finansiere fremmedkrigere. Kosovos regjering vedtok en forskrift om dette i februar 2014 og *Law on Prohibition of Joining the Armed Conflicts outside State Territory* ble vedtatt av Kosovos nasjonalforsamling i mars 2015. Loven trådte i kraft 17. april 2015. I loven heter det blant annet:

Artikkel 2.1:

Provisions of this law shall be applicable to each person that participates or organizes, recruits, finances, encourages, leads or trains persons or groups of persons with the aim of joining or participating in a foreign army or police, in foreign paramilitary and parapolice formations, in organized groups or individually or in any other form of armed conflict outside the territory of the Republic of Kosovo.

Artikkel 3.1:

Whoever organizes, recruits, leads or trains persons or group of persons with the aim of joining or participating in a foreign army or police, in foreign paramilitary and parapolice formations, in organized groups or individually, in any form of armed conflict outside the territory of the Republic of Kosovo shall be punished with imprisonment from five (5) to fifteen (15) years.

Artikkel 3.4:

Whoever publicly, at a gathering or through publications, audiovisual recordings, including but not limited to social networks or any other form of communication calls or incite others to commit criminal offences as stipulated in paragraphs 1, 2 and 3 of this article, shall be punished with imprisonment from six (6) months up to five (5) years

Kosovos direktorat mot terrorisme etterforsker sakene knyttet til terrorisme, men har ifølge U.S. Department of State (2015, s. 124) begrensede ressurser.

Brudd på fremmedkrigerloven anses som alvorlig kriminalitet, i samsvar med straffeprosesslovens artikkel 22 (Law on Joining the Armed conflict 2015, artikkel 4.1) Påtalerettslig behandling vil skje av Spesialpåtalemyndigheten, som består av både lokale og internasjonale anklagere, og som spiller en viktig rolle for etterforskning og rettsforfølgelse av alvorlig kriminalitet i Kosovo (European Commission 2013a, s. 12). U.S. Department of State (2015, s. 123-124) påpeker at påtalemyndigheten ikke har erfaring med å føre slike saker for retten.

Saker knyttet til terrorisme skal behandles av avdelingene med ansvar for alvorlig kriminalitet innenfor førsteinstansdomstolene (Basic Courts) (Law on Courts 2010, artikkel 15). Slike særlige alvorlige saker vil bli ført for domstoler med både lokale og internasjonale dommere fra EUs politi- og justismisjon i Kosovo (EULEX). De lokale dommerne skal være i flertall (European Commission 2014, s. 51).

6. MYNDIGHETENES REAKSJONER

6.1 POLITISKE UTTALELSER

Kosovo er medlem av den globale koalisjonen for motarbeidelse av Den islamske staten (U.S. Department of State 2015, s. 123).

President Atifete Jahjaga uttalte følgende til Fox News i september 2014, etter at politiet hadde arrestert en rekke personer; inkludert imamer anklaget for å bistå med rekrutteringen av fremmedkrigere til Syria: «We are taking this threat very seriously and our security mechanisms are working around the clock to address this challenge» (Snyder 2014).

Ifølge rådgiveren til daværende statsminister Hashim Thaci, var arrestasjonene en del av myndighetenes tiltak for å motarbeide radikaliserings (Karadaku 2014a). Thaci skrev sommeren 2014 en kommentar i The Guardian der han avviste at Kosovo «[...] is becoming a safe haven for Islamist radicalism and an exporter of foreign fighters to Iraq and Syria», men at myndighetene tvert imot hadde satt inn tiltak for å stanse strømmen av unge, ofte fra marginaliserte grupper, fra å dra til krigssonene i Irak og Syria. Thaci viste til at en rekke arrestasjoner av mistenkte militante hadde funnet sted, herunder imamer som anklages for å sponse, fremme og støtte «hardliners». Han skrev videre at borgerne i Kosovo, hvorav de fleste er muslimer «[...] wholly reject the religious dogma proposed by radical strains of political Islam, and we shall not allow it to endanger our path towards eventual NATO and EU membership» (Thaci 2014).

6.2 SÆRLIGE TILTAK

Myndighetene i Kosovo har satt inn flere tiltak i kampen mot voldelig ekstremisme, og gjennomført en rekke aksjoner mot personer som aktivt støtter voldelig ekstremisme under dekke av «hellig krig». Dette innebærer at myndighetene overvåker personer mistenkt for voldelig ekstremisme og hjemvendte fremmedkrigere. Personer som mistenkes for å ha støttet idéer knyttet til voldelig ekstremisme, får ikke innreise til Kosovo, i samsvar med en såkalt «stop list», mens samarbeidende statlige institusjoner anvender en bred tilnærming til voldelig ekstremisme knyttet til en «watch list». Det samarbeides med andre lands

etterretningstjenester på dette feltet. Det formidles informasjon til innbyggerne i Kosovo om konflikten i Syria, og det oppfordres om ikke å delta i konflikten. Hjemvendte fremmedkrigere blir intervjuet av politiet, og det jobbes for å forebygge ekstreme handlinger og samarbeid mellom grupper som støtter slike handlinger både internt i Kosovo og utenfor landet grenser (Kursani 2015, s. 29).

Innenriksdepartementet har utarbeidet en egen antiterror-strategi. Nåværende strategi er utarbeidet for perioden 2012-2017 (National Strategy against Terrorism 2012).

6.3 ARRESTASJONER OG TILTALER

Så langt Landinfo har kunne bringe på det rene, er de første opplysningene om arrestasjoner av fremmedkrigere fra Kosovo i Syria og Irak fra november 2013. Ifølge KCSS-rapporten ble fem personer arrestert i november 2013, og ytterligere fire personer i juni 2014 (Kursani 2015, s. 29).

Ifølge en artikkel i Southeast European Times (Karadaku 2014b) ble 40 personer arrestert i august 2014, mistenkt for å rekruttere personer til å krige i Syria og Irak for IS og Nusra-fronten. Arrestasjonene fant sted i Pristina, Pejë/Peć, Gjiilan/Gnjilane, Ferizaj/Uroševac, Prizren og Mitrovicë/a. Myndighetene ransaket 60 lokaler og konfiskerte eksplosiver, våpen og ammunisjon. Lederen for Kosovo Islamic Community støttet arrestasjonene. Ytterligere tre personer ble arrestert senere i august 2014, under mistanke om at de tilhørte IS og Nusra-fronten. I alt 43 personer ble arrestert i august 2014 og ytterligere 14 var etterlyst. Advokatene til de arresterte avviste alle anklagene (B92 2014). I henhold til KCSS-rapporten (Kursani 2015, s. 29) ble i alt 47 personer arrestert i august 2014 for å tilskynde hat og rasisme i Kosovo. Una Hajdari (2015b) skrev i en artikkel i Balkan Insight at rundt 60 personer ble arrestert i august 2014 mistenkt for å være involvert i eller for å støtte terroraktiviteter.

I september 2014 ble ytterligere fire personer arrestert, deriblant Shefqet Krasniqi, imamen i stormoskeen i Pristina. Ifølge en representant for påtalemyndigheten etterforsket myndighetene i tillegg 17 andre personer mistenkt for finansiering, rekruttering og oppfordring til terrorvirksomhet og konspirering til organisering av en terrorcelle. Påtalemyndigheten mente at daværende gjeldende lovverk hadde tilstrekkelig hjemmel for arrestasjon og tiltale av slike truende grupper som er involvert i organisert kriminalitet og terrorisme (Kabashaj & Lovakovic 2014).

I oktober 2014 opplyste politiet at de i september samme år hadde arrestert i alt tolv imamer anklaget for å spre religiøs hat og begå handlinger i strid med Kosovos «constitutional order». Fuad Ramiqi, leder av Islamic Movement Bashkoku¹¹, ble også arrestert. Politiet ransaket lokaler i Pristina, Mitrovicë/a, Pejë/Peć, Prizren, Ferizaj/Uroševac og Gjiilan/Gnjilane, og beslagla bevismateriale. Politiet advarte om at de vil forhindre enhver fra å delta i radikale terrororganisasjoner som opererer i Syria og Irak. Myndighetene mistenkte at Krasniqi hadde oppfordret ungdom til å reise til Syria og Irak i tillegg til å ha hvitvasket penger (Karadaku 2014a).

Kosovos ankesdomstol ga medhold i anken på varetektsfengslingen av elleve personer, anklaget for å støtte terrorister. Dette gjaldt blant annet Krasniqi og

¹¹ Islamic Movement Unit (Levizja Islamike Bashkolu) var en «hardliner» muslimsk organisasjon som er etablert som politisk parti.

Ramiqi. Flere ga uttrykk for at de mente at arrestasjonene var politisk motiverte (Collaku 2014).

Ifølge opplysninger fra antiterroravdelingen i Kosovos politi (gjengitt i Kursani 2015, s. 29), var totalt 80 personer arrestert med mistanke om direkte involvering i Syria eller for å støtte denne saken per januar 2015. Mer enn 60 prosent av de arresterte var imidlertid blitt løslatt; de kunne være enten under husarrest, under overvåkning eller løslatt grunnet mangel på bevis. U.S. Department of State (2015, s. 123) opplyser at myndighetene i Kosovo arresterte i alt 70 personer mistenkt for terrorisme i 2014, hvorav omkring 40 personer var hjemvendte fremmedkrigere. Ebi Spahiu (2015, s. 4) skrev i mai 2015 at flere enn 100 personer var blitt arrestert eller avhørt av sikkerhetspolitiet siden august 2014, men mange var siden blitt løslatt.

Tidlig i mars 2015 ble den første tiltalen tatt ut mot syv personer tiltalt for å planlegge deltakelse i krigen i Syria og for å rekruttere fremmedkrigere i Kosovo. En av de tiltalte er imam Zeqirja Qazimi, som i flere moskeer skal ha preket at krigen i Syria er hellig krig, og som skal ha understreket betydningen av å delta i IS og Nusra-fronten (Hajdari 2015a).¹²

I begynnelsen av mai 2015 ble det opplyst at i alt 32 personer er tiltalt for terrorisme og for direkte eller indirekte å ha forbindelse til IS og Nusra-fronten. Av disse er 29 tiltalt for organisering, rekruttering og deltakelse i terrorisme, mens tre er tiltalt for ulovlig våpenbesittelse (Hajdari 2015b).¹³

Landinfo er ikke kjent med endelige domfellelser og straffeutmålinger i Kosovo knyttet til saker om personer som skal ha direkte eller indirekte bånd til IS og Nusra-fronten.

7. RETUR

En kilde i Kosovos etterretningstjeneste (gjengitt i Zogjani, Collaku & Tabak 2014) har opplyst at de fleste fremmedkrigerne som har returnert, fører et stille liv. Kun et lite antall har returnert mer radikalisert, og med ny forakt for staten. Myndighetene skal imidlertid ha avslørt tre terrorplott hvor hjemvendte fremmedkrigere har vært involvert. Kilden hevdet at nå som myndighetene arresterer og straffeforfølger fremmedkrigere, er det ikke sannsynlig at fremmedkrigerne fra Kosovo vil returnere. Kilden uttrykker det slik: «[t]hose remaining have effectively bought themselves a one-way ticket».

¹² De syv personene som er tiltalt, er Zeqirja Qazimi, Ilir Berisha, Sadat Topojani, Burim Ballazhi, Jetmir Kygyku, Liridon Kabashi og Ilir Krraba. De tiltalte ble arrestert i ulike aksjoner mellom juni og oktober 2014. Fem satt i mars 2015 fortsatt i varetekt, én var i husarrest og én var ute mot kausjon (Hajdari 2015a).

¹³ Kildene for informasjon skal være både domstol og påtalemyndighet.

8. TRUSLER FRA DEN ISLAMSKES STATEN MOT KOSOVO

Balkan Insight (2015) opplyste i en artikkel fra juni i år at fremmedkrigere fra Balkan, herunder Kosovo, opptrer i en video publisert av Al Hayati Media Center (kjent for tilknytning til IS). Krigerne anmoder om at muslimske brødre på Balkan må delta i krigen eller «[...] attack non-Muslims in their respective countries».

Ifølge opplysninger fra nettavisen Lajm (oversatt og gjengitt av UNMIK Media Monitoring 2015) skal Kosovos sikkerhetstjeneste ha mottatt informasjon om planer om terrorangrep i Pristina og Skopje. Sikkerhetstjenesten skal ha mottatt informasjon fra personer nært knyttet til den tidligere omtalte fremmedkrigeren Lavdrim Muhaxheri, om at det skal ha vært gitt ordre til personer som Muhaxheri hadde tillit til, om å gjennomføre terrorangrep i Kosovo. Lajm skal angivelig sitte på samtale mellom sikkerhetstjenesten og politiet i Kosovo, der politiet blir bedt om å sette inn nødvendige tiltak for å besvare trusselen. Denne trusselen skal angivelig ha kommet bare dager etter at den før nevnte videoen ble publisert.

Politiet i Kosovo arresterte 11. august 2015 fem personer for angivelige IS-sympatier, med mistanke om at de planla å forgifte Pristinas hoveddrikkevannskilde (Hajdari & Jakov-Marusic 2015).

Lederen for Kosovo Center for Security Studies, Florian Qehaja (gjengitt i Tota 2015), mener at det foreligger en trussel om terrorangrep i Kosovo. Han har blant annet uttalt:

Kosovo is not threatened to a large extent by ISIS and its supporters and by this I would include attacks which would require the engagement of special institutions. However, there's a medium level threat, because our fellow countrymen who have joined ISIS, could undertake individual action by threatening public security and spreading fear and panic.

9. REFERANSER

Skriftlige kilder

- B92 (2014, 19. august). 43 People arrested on «extremism» charges. *B92*. Tilgjengelig fra http://www.b92.net/mobilni/eng/index.php?nav_id=91339 [lastet ned 26. august 2015]
- Balkan Insight (2015, 5. juni). ISIS Video Urges Balkan Muslims to Kill Unbelievers. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/newest-is-video-shakes-balkan-nations> [lastet ned 7. september 2015]

Artikkelen i fulltekst er tilgjengelig kun med abonnement.
- Collaku, P. (2014, 3. oktober). Kosovo Courts reject Detention of Terror Suspect. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/court-of-appeal-finds-no-legal-reason-for-detention-on-remand-for-terrorist-suspects> [lastet ned 26. august 2015]
- European Commission (2013, 8. februar). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on progress by Kosovo in fulfilling the requirements of the visa liberalisation roadmap*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0066:FIN:EN:PDF> [lastet ned 25. august 2015]
- European Commission (2014, 8. oktober). *Kosovo. 2014 Progress Report*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-kosovo-progress-report_en.pdf [lastet ned 26. august 2015]
- Hajdari, U. (2015a, 3. mars). Kosovo Charges Seven with Islamist Terrorism. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/kosovo-charges-seven-for-islamic-state-involvement> [lastet ned 26. august 2015]
- Hajdari, U. (2015b, 8. mai). Kosovo Indicts 32 Suspected Islamist Terrorist. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/32-indicted-for-terrorism-in-kosovo> [lastet ned 26. august 2015]
- Haidari, U. & Jakov-Marusic, S. (2015, 13. juli). Kosovo Foils «Plot to Poison Water Supply». *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/article/five-kosovars-detained-for-planning-terrorist-attack> [lastet ned 26. august 2015]
- Holman, T. (2014, 30. juni). *Foreign fighters from the Western Balkans in Syria*. New York: Combating Terrorism Center at West Point. Tilgjengelig fra <https://www.ctc.usma.edu/posts/foreign-fighters-from-the-western-balkans-in-syria> [lastet ned 27. august 2015]
- Hopperstad, M. (2014 21. desember). Slik var PSTs hemmelige terroristjakt. *Verdens Gang*. Tilgjengelig fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/slik-var-psts-hemmelige-terroristjakt/a/23361023/> [lastet ned 27. august 2015]
- Independent Balkan News Agency (2015, 19. januar). “Balkan Spinners” an Albanian group recruits IS fighters in Rome. *Independent Balkan News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.balkan.eu.com/balkan-spinners-albanian-group-recruits-fighters-rome/> [lastet ned 27. august 2015]
- Kabashaj, S. & Lovakovic, A. (2014, 15. september). New Police operations in the Balkans against Islamic Extremist. *Southeast European Times*.

Southeast European Times er nedlagt, og artiklene er ikke tilgjengelig på internett.
- Karadaku, L. (2014a, 2. oktober). Kosovo takes steps against Islamic Extremism. *Southeast European Times*.

Southeast European Times er nedlagt, og artiklene er ikke tilgjengelig på internett.

- Karadaku, L. (2014b, 15. august). Operation against extremists in Kosovo continuing, official says. *Southeast European Times*.

Southeast European Times er nedlagt, og artiklene er ikke tilgjengelig på internett.

- Kursani, S. (2015, april). *Report inquiring into the causes and consequences of Kosovo citizens' involvement as foreign fighters in Syria and Iraq*. Pristina: Kosovo Center for Security Studies (KCSS). Tilgjengelig fra <http://www.qkss.org/en/Occasional-Papers/Report-inquiring-into-the-causes-and-consequences-of-Kosovo-citizens-involvement-as-foreign-fighters-in-Syria-and-Iraq-408> [lastet ned 27. august 2015]
- [Law on Courts] (2010, 22. juli). *Law 03/L-199 On Courts*. Tilgjengelig fra Republic of Kosovo Assembly <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-199-eng.pdf> [lastet ned 26. august 2015]
- [Law on Joining the Armed conflict] (2015, april). Law on Prohibition of Joining the Armed conflict outside State Territory. Tilgjengelig fra Official Gazette of the Republic of Kosovo http://www.mpb-ks.org/repository/docs/LAW_NO. 05_L_002_ON_PROHIBITION_OF_JOINING_THE_ARMED_CONFLICTS_OUTSIDE_STATE_TERRITORYEMLJE.pdf [lastet ned 25. august 2015]
- Lia, B. & Nesser, P. (2014, 14. oktober). Norske muslimske fremmedkrigere. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 2014/31 (4), 399-416). Tilgjengelig fra http://www.academia.edu/9533546/Norske_Muslimske_Fremmedkrigere_Norwegian_Muslim_Foreign_Fighters [lastet ned 21. august 2015]
- [National Strategy against Terrorism] (2012, juni). *Republic of Kosovo National Strategy against Terrorism*. Pristina: Kosovos regjering. Tilgjengelig fra https://www.mpb-ks.org/repository/docs/Strategy_for_Counter_Terrorism_2012-2017_eng.pdf [lastet ned 27. august 2015]
- Shtuni, A. (2015, 30. april). *Ethnic Albanian Foreign Fighters in Iraq and Syria*. New York: Combating Terrorism Center at West Point. Tilgjengelig fra <https://www.ctc.usma.edu/posts/ethnic-albanian-foreign-fighters-in-iraq-and-syria> [lastet ned 27. august 2015]
- Snyder, C. (2014, 23. september). Kosovo President: Europe can't be "corridor" for Islamic terror groups. *Fox News*. Tilgjengelig fra <http://www.foxnews.com/world/2014/09/23/kosovo-president-europe-cant-be-corridor-for-islamic-jihad/> [lastet ned 7. september 2015]
- Spahiu, E. (2015, 15. mai). Ethnic Albanian Foreign Fighters and the Islamic State. *Jamestown Foundation; Terrorism Monitor Volume*, 13 (10), 3-5. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/uploads/media/TerrorismMonitorVol13Issue10_01.pdf [lastet ned 27. august 2015]
- Stokke, O. (2015, 8. mai). Historisk, nordisk terrordom: Tre norske menn dømt for å støtte IS. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Historisk_nordisk-terrordom-Tre-norske-menn-domt-for-a-stotte-IS-8013696.html [lastet ned 21. august 2015]
- Thaci, H. (2014, 30. september). Kosovo is fully behind America's fight against Isis. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/30/kosovo-america-isis-radicals-jihadi-networks> [lastet ned 7. september 2015]
- Tota, E. (2015, 12. august). Participation of Kosovo nationals in the fights in Syria and Iraq is worrying. *Independent Balkan News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.balkan.eu.com/participation-kosovo-nationals-fights-syria-iraq-worrying/> [lastet ned 27. august 2015]
- Zogjani, N., Collaku, P. & Tabak, N. (2014, 24. september). Hearts Beat in Kosovo for Islamist Warriors. *Gazeta Express*. Tilgjengelig fra <http://www.gazetaexpress.com/en/news/xhihadistet-vazhdojnb-te-kene-perkrahes-dhe-rekrute-mundshem-nga-kosova-45333/?archive=1> [lastet ned 8. september 2015]

- UNMIK Media Monitoring (2015, 15. juni). *Kosovo Police has information that ISIS has ordered terror attacks in Pristina*. Pristina: UNMIK. Tilgjengelig fra <http://media.unmikonline.org/?p=52807> [lastet ned 27. august 2015]
- U.S. Department of State (2015, april). *Country Reports on Terrorism 2014*. Washington: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2014/index.htm> [lastet ned 27. august 2015]